

Kasvovammat ja kasvomurtumat

Lääkärikirja Duodecim

15.2.2022

Yleislääketieteen erikoislääkäri Osmo Saarelma

- Kasvojen pehmytosien vammat
- Kasvojen murtumat
- Kirjallisuutta

Kasvojen vammat ovat yleisiä sekä ihmisten välisen väkivallan että liikenneonnettomuuksien vuoksi. Kasvovammoissa vaurioituminen uhkaa hengityksen kannalta tärkeitä elimiä nenää ja suuta. [Silmien seudun vammat](#) taas voivat vaurioittaa näköaistia. Lisäksi pienetkin vauriot voivat aiheuttaa muutoksia ulkonäköön. Siksi kasvovammojen vuoksi on vähäisiä mustelmia lukuun ottamatta yleensä tarpeen hakeutua välittömästi lääkärin hoitoon.

Kylmäpussi ensiapuna vähentää ihonalaista verenvuotoa ja turvotusta kaikissa kasvovammoissa. Keskikasvoin ja alaleukaan kohdistuneiden vammojen ensiavussa on erityisen tärkeää huolehtia hengitysteiden puhdistuksesta ja estää taakse painuneen kielen aiheuttama hengitysteiden tukkeaminen.

Kasvojen pehmytosien vammat

Yleisin kasvojen vamma on ihon haava. Näiden hoito on samanlainen kuin muidenkin [haavojen](#), joskin ulkonäön ottaminen huomioon haavojen hoidossa on vielä keskeisempää kuin muualla sijaitsevilla haavoilla. Tämän vuoksi pienetkin haavat suljetaan ompelemalla tai liimaamalla herkemmin kuin muissa ruumiinosissa.

Haavan sijainti otsalla, poskessa tai alaleuassa ei yleensä aiheuta muita ongelmia. Sen sijaan muualla, esimerkiksi silmäluomessa, nenässä tai korvan lähistöllä sijaitsevasta haavasta on tarkistettava, onko samalla syntynyt sellaisia vaurioita, jotka vaativat muutakin hoitoa kuin vain ihon sulkemisen. Haavan välitön sulkeminen yleensä vähentää tulehdusriskiä ja arpimuodostusta. Katso myös [Huulten ja muiden suun alueen pehmytosien haavat ja ruhjeet](#).

Kasvojen murtumat

Suora isku mihin tahansa kasvojen osaan voi aiheuttaa murtuman. Murtuman aiheuttajaksi riittää kova nyrkinisku. Tavallisimpia murtumia ovat nenäluun, silmänpohjan, alaleuan, poskiluun ja hampaiden murtumat. Aina murtumaa epäiltäessä on syytä hakeutua hoitoon. Jos murtumaan liittyy silmän vamma tai se aiheuttaa hengitysteiden tukkeutumista, hoitoon on hakeuduttava välittömästi. Muussa tapauksessa murtumaepäilyssä riittää hoitoon hakeutuminen vuorokauden sisällä. Hengityksen vaikeutumisen lisäksi murtumaan voi liittyä kasvojen puutumista tai haju- tai makuaistin häiriöitä. Leukamurtumien yhteydessä voi olla vaikeuksia suun avaamisessa.

Nenäluun murtumassa nenän selän luinen rakenne murtuu. Yleensä samalla tulee nenän limakalvon vaurion seurauksena nenäverenvuotoa. Murtuma muuttaa yleensä nenän muotoa, vaikka asiaa on aluksi turvotuksen vuoksi usein vaikea arvioida. Heti vamman jälkeen nenän päälle asetettu kylmäpakkaus vähentää turvotuksen kehittymistä. Nenän murtuma edellyttää korjaustoimia, mikäli se aiheuttaa häiritsevän ulkonäön muuttumisen tai haittaa hengitystä. Kasvuikäisen murtuman virheasento voi kasvun myötä pahentua, joten pienetkin virheet on tarpeen korjata. Korjaukseen voidaan ryhtyä heti, mikäli turvotus ei ole ehtinyt kehittyä, tai vasta turvotuksen

laskettua mieluiten 14 vuorokauden sisällä tapaturmasta. Murtumat, joissa luu on tullut ihon läpi, on tarpeen toimittaa välittömästi hoitoon.

Silmäkuoppa voi murtua kovasta silmän seutuun osuneesta tylpästä iskusta. Murtuma voi alkuun olla jopa oireeton. Silmän seutuun ilmaantuu laaja-alaista turvotusta ja ihonalaista verenvuotoa, ja joskus voi esiintyä kaksoiskuvia, kun silmäntakainen verenvuoto painaa vaurioitunutta silmää vinoon. Tila edellyttää välitöntä ammattilaisen arviota. Jos murtuma on esteettisesti tai toiminnallisesti häiritsevä, se hoidetaan yleensä turvotuksen laskeuduttua.

Alaleuan [murtuma](#) vaikeuttaa leuan liikuttelua, voi muuttaa purentaa tai aiheuttaa verenvuotoa suusta. Lisäksi voi olla tuntohäiriöitä alahuulessa, leuan kärjessä tai alaleuan hampaissa. Murtuma edellyttää aina hoitoa, joka useimmiten on murtuman kiinnittäminen leikkauksessa. Alaleuka voi iskun seurauksena murtumisen sijasta mennä myös sijoiltaan. Tällöin yleensä suun sulkeminen ei onnistu ja leuka on vinossa. Sijoiltaan mennyt alaleuka voi lokahtaa paikoilleen itsestäänkin, mutta useimmiten se vaatii paikoilleen asettamista ja pään sitomista välittömän uudelleen sijoiltaan menemisen estämiseksi.

Hampaiden [murtuminen tai katkeaminen](#) on varsin yleistä suun seutuun kohdistuneiden iskujen seurauksena. Pelkkä hampaan näkyvän osan murtuma ei edellytä kiireellisiä toimia. Sen sijaan pysyvän hampaan kokonaan irtoamisen hoitotulos riippuu siitä, miten pian hammas voidaan kiinnittää uudestaan. Irronnut hammas puhdistetaan varovasti liasta ja säilytetään maidossa tai kielen alla siihen asti, kunnes se kiinnitetään takaisin mahdollisimman pian, viimeistään kolmen tunnin sisällä irtautumisesta.

Poskiluun murtuminen voi olla joskus melko huomaamatonkin seuraus korvan eteen osuneesta iskusta. Ainoana oireena voi olla kipu ja turvotus. Poskiluun kaaren murtuma saattaa kuitenkin aiheuttaa puremakipua tai hermon vaurioituessa puutumista nenän seudussa ja yläleuassa. Turvotuksen laskettua posken kaari on painuksissa. Murtuman hoitamiseksi tarvitaan leikkausta.

Voimakas väkivalta esimerkiksi liikenneonnettomuuksissa voi aiheuttaa laajoja kasvojen pehmytkudosten ja luiden murtumia, jotka on välittömästi hoidettava. Ensiavussa on erityisesti huolehdittava siitä, että hengitystiet pysyvät avoimina. Verenvuodon sekä leuan ja nenän seudun rakenteiden vaurioitumisen lisäksi hengitystä voivat vaikeuttaa mahdolliset hammasproteesit tai oksennus. Alaleuan murtuminen voi aiheuttaa kielen painumisen nieluun ja tukkia näin hengitystien.